

Krah „pilot projekta“?

28 September 2009

Ovih dana, taènije 28. septembra, navršavaju se pune tri godine otkako je vlada FBiH donijela Odluku o proglašenju javnog interesa, pristupanju pripremi izgradnje elektroenergetskih objekata, izboru strateških partnera i pristupanju dodjeli koncesija. Taèkom 7. pomenute odluke vlada je utvrdila obavezu o pristupanju dodjele koncesije za izgradnju HE Bjelimiæi (2x50 MW) sa PHE Bjelimiæi (2x300 MW) i HE Glavatièevo – kompenzacioni bazen (3x9,5 MW) po osnovu samoinicijativne ponude kompanije Intrade energija d.o.o. Sarajevo. Kada je , nešto kasnije, upitan zašto koncesija i to prema samoinicijativnoj ponudi ministar Heæo je odgovorio da æe to biti pilot projekat na kome æemo uèiti i steèena iskustva primjenjivati u realizaciji novih projekata.

Zanimljivo da je vlada kontroverznu odluku o izgradnji èak 11 elektroenergetskih objekata donijela bukvalno na kraju mandata, odnosno u svom tehnièkom mandatu, dva dana prije izbora. Samo ta èinjenica dovoljna je da se izraze velike rezerve prema ishitrenoj odluci i njenoj realizaciji. Valja reæi da je prisustvo firme Intrade energija na prostorima gornjeg toka Neretve staro oko 6 godina, upravo od vremena kada se EPBIH povlaèila iz projekta HE Konjic. Nizala su se rugobatna projektna rješenja koja su se mjenjala prvenstveno uslijed kritika udruženja Zeleni Neretva, a koja su rezultirala pojavom kompenzacione brane i pomjeranjem objekata uzvodno kako bi se izbjeglo potapanje Glavatièeva. Pa i ovo novo redigovano projektno rješenje bilo je ekološki neprihvatljivo sa tri visokopulzirajuæe akumulacije, te sa potpunom degradacijom nizvodnih voda, odnosno trajnim gubitkom svih 40-ak kilometara gornjeg toka „federalne“ Neretve. O tome smo poodavno sve kazali, napisali i obavjestili javnost. To je rezultiralo i peticijom u kojoj je 15.000 graðana reklo odlueòno „ne“ velikim branama. Meðutim, pored ekoloških, ovaj projekat je bio upitan i zbog niza drugih razloga te navodimo neke od njih:

- Projekat je u prostornom konfliktu: na ovaj naèin koncipiran, sa tri akumulacije, ne postoji ni u starom, naæalost, još uvijek vaææem prostornom planu FBiH;
- Elektroenergetski objekti iz ovog projekta nazvani i HES Gornja Neretva u sukobu su sa ranije donešenim odlukama o proglašenju NP Igman-Bjelašnica-Visoèica jer se nalaze upravo u podruèju buduæeg NP;
- Upitan je bonitet firme Intrade energija za realizaciju tako velikog projekta (preko 600 miliona eura) – „patuljasta“ firma sa nekoliko uposlenika i minornom dobiti ne daje garanciju za dobrog koncesionara, naroèito u sferi finansija;
- Lokalna zajednica (opæina Konjic) potaknuta i velikim otporom graðana ispostavila je za davanje saglasnosti veoma visoke zahtjeve, uglavnom finansijske prirode kao kompenzaciju za trajni gubitak najvrijednijeg opæinskog prirodnog resursa;
- Uz sve to cio projekat je prema Studiji izvodljivosti upitan jer se u potpunosti oslanja na proizvodnju i prodaju vršne struje po najvišim cijenama uz istovremenu nabavku jeftine noæne struje na træištu.

I dok je nastala velika rasprava, uglavnom medijska, oko dijela Odluke u izboru strateških partnera, pa i stranaèke borbe, projekat HES Gornja Neretva kao da je bio pod kišobranom zaštite. Ali ni to nije pomoglo. Napredovanje ka izradi i potpisu ugovora je oteæano, a kljuèni element - saglasnosti kljuènih ministarstava i zahtjev lokalne zajednice - se odlaæu. Napokon, marta 2009. g. jedan sastanak direktora Intrade energije Spahaliæa i lobiste austrijskih firmi Oruèeviæa dospjeva u javnost putem tajnog snimka razgovora. I sve ono na što smo od prvog dana upozoravali, a o èemu su naši vajni struènjaci iz prava ili ekonomije æutali, je kao prljavi vešizašlo u javnost. Firma Intrade energija æeli da dobije koncesiju da bi trgovala koncesionim pravom i rasprodala ga strancima, a zahtjevi lokalne zajednice se obezvreðuju i minimiziraju itd.itd. A samo koji mjesec ranije „ekspertna grupa“ vlade FBiH sastavljena od akademika i profesora izvršila je reviziju projekta (platila ju je, a ko drugi nego, Intrade energija) i zakljuèila sve u superlativima o odræivosti i kvalitetu projekta.

Gdje je danas „pilot projekat“ našeg ministra? Ugovor o koncesiji nije zakljuèen mada je radna verzija veæ napravljena. Èelnici Opæine Konjic su definitivno protiv firme Intrade energija. Proces dodjele koncesije je bez ikakve zvaniène odluke zaustavljen i u federalnom ministarstvu i u Komisiji za koncesije. U toku su i neki sudski postupci protiv bivšeg premijera i ministra energetike. Advokat firme Intrade energija traæi od novog federalnog premijera Mujezinoviæa hitnu finalizaciju procesa dodjele koncesije pod prijetnjom sudske tuæbe. Takav „hepiend“ se mogao za svakog razumnog i oèekivati èak i iz površne analize odluke vlade od 28. septembra 2006. godine.